

สำนักผู้ตรวจราชการกรมที่ดิน

เลขรับ ๑๐๘๒

วันที่ ๑๒ ก.ย. ๒๕๖๖

เวลา ๐๙:๓๕

ที่ มท ๐๕๐๕.๔/ว ๒๓๐๕

เรียน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กรมที่ดิน
ผู้ตรวจราชการกรม ผู้อำนวยการสำนัก ผู้เชี่ยวชาญด้าน
ตรวจสอบภายใน เลขานุการกรม ผู้อำนวยการกอง
ผู้อำนวยการสำนักงาน ผู้อำนวยการกลุ่ม และผู้อำนวยการศูนย์

เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการตามบัญชีอธิบดีกรมที่ดิน
และแจ้งให้สำนักกฎหมายทราบภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖
ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องได้จาก QR Code
ที่ได้แนบมาพร้อมนี้ด้วยแล้ว

(นางแมนเชียน เชาว์ศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บันทึกข้อความ

รองอธิบดี
เลขรับที่ ๑๓๖
วันที่ ๖ ก.ย. ๒๕๖๖
เวลา.....

ส่วนราชการ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๕๖๘๗ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๐๖๒

ที่ มท ๐๕๐๕.๔/๗๒๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง การทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและการเรียกเก็บค่าบริการในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เรียน อธิบดีกรมที่ดิน

๑. เรื่องเดิม

กรมที่ดินได้มีคำสั่ง ที่ ๑๖๙๐/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้ง
คณะทำงานทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและการเรียกเก็บค่าบริการในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
ตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อศึกษาและพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและการเรียกเก็บค่าบริการในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
และทบทวนความเหมาะสมของอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย
ท้ายประมวลกฎหมายที่ดินและกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้
ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีรองอธิบดีกรมที่ดิน ซึ่งกำกับดูแลสำนักกฎหมาย
เป็นประธานคณะทำงาน (เอกสารหมายเลข ๑)

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑ คณะทำงานฯ ตามข้อ ๑ ได้มีการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖
เพื่อพิจารณาการจำแนกค่าธรรมเนียมและค่าบริการตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวล
กฎหมายที่ดินและทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรี
กำหนด ได้แก่ (เอกสารหมายเลข ๒)

(๑) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ เห็นชอบแนวทางการทบทวน
การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และให้ส่วนราชการ
พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับปัจจุบัน (เอกสารหมายเลข ๓)

(๒) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ เห็นชอบหลักเกณฑ์ว่าด้วย
การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้ส่วนราชการ
ถือปฏิบัติต่อไป (เอกสารหมายเลข ๔)

๒.๒ สาระสำคัญในการพิจารณาของคณะทำงานฯ ตามข้อ ๒.๑ สรุปได้ ดังนี้ (เอกสาร
หมายเลข ๕ - ๖)

(๑) ทบทวนการกำหนดประเภทค่าธรรมเนียม

(๒) ทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขั้นสูง

(๓) ที่ประชุมมีมติให้สำนัก/กอง กำหนดประเภทค่าบริการและอัตราการจัดเก็บค่าบริการ
จากการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน
การรังวัด การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมหรือการทำธุรกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ตามฐานอำนาจที่ได้
กำหนดไว้ในร่างหมวด ๑๑/๑ เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทน

/๓. ข้อ...

๓. ข้อยกกฎหมาย

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗

๓.๒ ประมวลกฎหมายที่ดิน

๓.๓ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๔ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

๓.๕ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

๔. ข้อพิจารณา

สำนักกฎหมายพิจารณาแล้วมีความเห็น ดังนี้

๔.๑ การกำหนดประเภทของค่าธรรมเนียมไว้ในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน ตามข้อ ๒.๒ (๑) มีหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ ซึ่งการเรียกเก็บเงินประเภทค่าธรรมเนียมจะต้องมีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขึ้นสูงไว้ในกฎหมายด้วย และความหมายของเงินประเภทค่าธรรมเนียมที่กำหนดให้เรียกเก็บ จะมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวของรัฐในการควบคุมหรือกำกับดูแล โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติ อนุญาตจากรัฐก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้ ในลักษณะเป็นการผูกขาดโดยรัฐฝ่ายเดียว ไม่มีเอกชนดำเนินการเป็นคู่แข่ง และในที่ประชุมคณะทำงานพัฒนากฎหมายระดับประมวลและระดับพระราชบัญญัติตามคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๔๗๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ได้พิจารณาตรวจร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. โดยมีมติให้เพิ่มหมวด ๔/๑ โฉนดที่ดินอิเล็กทรอนิกส์และที่ประชุมได้มีมติรับหลักการของร่างหมวดดังกล่าวแล้ว การเพิ่มหมวดดังกล่าวอาจจะต้องมีการกำหนดประเภทการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติหรืออนุญาตจากรัฐก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้ ซึ่งอยู่ในภารกิจของสำนักมาตรฐานการออกหนังสือสำคัญ และสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จะต้องพิจารณากำหนดประเภทค่าธรรมเนียมที่จะต้องเรียกเก็บในหมวดดังกล่าวไว้ในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน

๔.๒ การทบทวนอัตราเรียกเก็บค่าธรรมเนียมขึ้นสูง ตามข้อ ๒.๒ (๒) มีหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน การดำเนินการของภาครัฐ ภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน อัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่น ๆ เป็นต้น เมื่อคณะทำงานฯ ได้ทบทวนและกำหนดอัตราเรียกเก็บค่าธรรมเนียมขึ้นสูงในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวลกฎหมายที่ดินเสร็จแล้ว จะต้องดำเนินการจัดส่งบัญชีการกำหนดอัตราเรียกเก็บดังกล่าวให้คณะทำงานกำหนดต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วยเพื่อการทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและการเรียกเก็บค่าบริการในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ตามคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๑๐๗/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ พิจารณาดำเนินการต่อไป ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

/๔.๓ การ...

๔.๓ การกำหนดประเภทของค่าบริการ ตามข้อ ๒.๒ (๓) ซึ่งการเรียกเก็บเงินค่าบริการ ไม่เพียงกำหนดค่าบริการไว้ในกฎหมาย และนัยความหมายของเงินประเภทค่าบริการคือค่าตอบแทนสินค้าหรือบริการ ที่ประชาชนได้รับ ซึ่งหากไม่ต้องการจะได้สินค้าหรือบริการนั้น ก็ไม่ต้องเสียค่าบริการ โดยผู้ใช้บริการมีทางเลือก ที่จะใช้บริการภาครัฐหรือใช้บริการที่มีการดำเนินการโดยบุคคลอื่นก็ได้ และคณะทำงานพัฒนากฎหมาย ระดับประมวลและระดับพระราชบัญญัติตามคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๔๗๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ได้พิจารณาตรวจร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. โดยมีมติให้เพิ่ม หมวด ๑๑/๑ เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทน ซึ่งร่างกฎหมายหมวดดังกล่าวมีหลักการในการกำหนดให้กรมที่ดิน สามารถเรียกเก็บเงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทนสำหรับการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน การรังวัด การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมหรือการทำธุรกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนัก/กอง ที่จะต้องพิจารณากำหนดประเภท ค่าบริการที่ต้องการจะเรียกเก็บในหมวดดังกล่าว

๕. ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ ขอให้โปรดดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ มอบหมายให้สำนักมาตรฐานการออกหนังสือสำคัญ และสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ดำเนินการตามข้อ ๔.๑

๕.๒ มอบหมายให้กลุ่มพัฒนาระบบบริหารพิจารณานำหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ ใช้สำหรับการทบทวนอัตราเรียกเก็บค่าธรรมเนียมขั้นสูง ตามข้อ ๔.๒

๕.๓ มอบหมายให้สำนัก/กอง พิจารณากำหนดประเภทค่าบริการที่ต้องการจะเรียกเก็บ ตามข้อ ๔.๓ (ถ้ามี)

(นางแมนเขียน เชาว์ศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

- เห็นชอบ

- ดำเนินการตามเสนอ

นายอนุธรรม หอไพบูลย์สกุล

(นายอนุธรรม หอไพบูลย์สกุล)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

๒๖ ก.ย. ๒๕๖๖

(นายอนุธรรม หอไพบูลย์สกุล)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

๒๖ ก.ย. ๒๕๖๖

บัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
ค่าธรรมเนียมในการขอสัมปทาน (กลุ่ม ๑)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	รายละเอียด ๕๐๐ บาท	รายละเอียด ๑๐,๐๐๐ บาท	
ค่าสัมปทาน (กลุ่ม ๑)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	ปีหนึ่ง ไร่ละ ๒๐ บาท (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่)	(๑) กรณียึดถือครอบครอง ไร่ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ต่อปี (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่) (๒) กรณีนำทรัพยากรธรรมชาติ ไปใช้ ลูกบาศก์เมตรละ ๑,๐๐๐ บาท	

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
ค่าธรรมเนียมออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวของรัฐในการควบคุมหรือกำกับดูแล โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้	(๑) ที่ดินเนื้อที่ไม่เกิน ๒๐ ไร่ แปลงละ ๓๐ บาท (๒) ที่ดินเนื้อที่เกิน ๒๐ ไร่ ส่วนที่เกิน ไร่ละ ๒ บาท (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่)	(๑) ที่ดินเนื้อที่ไม่เกิน ๒๐ ไร่ แปลงละ ๓๐๐ บาท (๒) ที่ดินเนื้อที่เกิน ๒๐ ไร่ ส่วนที่เกิน ไร่ละ ๒๐ บาท (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่)	
ค่าธรรมเนียมการพิสูจน์สอบสวนหรือตรวจสอบเนื้อที่เกี่ยวกับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวของรัฐในการควบคุมหรือกำกับดูแล โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้	(๑) ถ้าเรียกเป็นรายแปลง แปลงละ ๓๐ บาท (๒) ถ้าเรียกเป็นรายวัน วันละ ๓๐ บาท (๓) ค่าคัดหรือจำลองแผนที่ แปลงละ ๓๐ บาท (๔) ค่าคำนวณเนื้อที่หรือสอบแส แปลงละ ๓๐ บาท (๕) ค่าจับระยะ แปลงละ ๑๐ บาท	(๑) ถ้าเรียกเป็นรายแปลง แปลงละ ๓๐๐ บาท (๒) ถ้าเรียกเป็นรายวัน วันละ ๓๐๐ บาท (๓) ค่าคัดหรือจำลองแผนที่ แปลงละ ๓๐๐ บาท (๔) ค่าคำนวณเนื้อที่หรือสอบแส แปลงละ ๓๐๐ บาท	

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
ค่าธรรมเนียมออกโฉนดที่ดิน (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	(๑) ที่ดินเนื้อที่ไม่เกิน ๒๐ ไร่ แปลงละ ๕๐ บาท (๒) ที่ดินเนื้อที่เกิน ๒๐ ไร่ ส่วนที่เกินไร่ละ ๒ บาท (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่)	(๑) ที่ดินเนื้อที่ไม่เกิน ๒๐ ไร่ แปลงละ ๕๐๐ บาท (๒) ที่ดินเนื้อที่เกิน ๒๐ ไร่ ส่วนที่เกินไร่ละ ๒๐ บาท (เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่)	
ค่าธรรมเนียมรังวัดเกี่ยวกับ โฉนดที่ดิน (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	(๑) ถ้าเรียกเป็นรายแปลง แปลงละ ๔๐ บาท (๒) ถ้าเรียกเป็นรายวัน วันละ ๔๐ บาท (๓) ค่าคัดหรือจำลองแผนที่ แปลงละ ๓๐ บาท (๔) ค่าคำนวณเนื้อที่หรือ สอบแล แปลงละ ๓๐ บาท (๕) ค่าจ้างระยะ แปลงละ ๑๐ บาท		

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรม (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	(๑) มีทุนทรัพย์ให้เรียกเก็บ ร้อยละ ๒ ของราคาประเมิน ทุนทรัพย์ (สำหรับการขอ จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม โอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิ ครอบครองในที่ดินหรือ อสังหาริมทรัพย์) ส่วนกรณีอื่นให้เรียกเก็บ ร้อยละ ๒ ของจำนวน ทุนทรัพย์ที่ผู้จดทะเบียน แสดงตามความเป็นจริง เศษของร้อยละคิดเป็นหนึ่งร้อยละ (๒) ไม่มีทุนทรัพย์ แปลงละ ๑,๐๐๐ บาท		
- ค่าธรรมเนียมการขอให้ได้มา ซึ่งที่ดินของคนต่างด้าว - ค่าอนุญาต (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการควบคุมหรือกำกับ ดูแล โดยกำหนดให้ ประชาชนจะต้องได้รับ อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้	- รายละ ๕๐๐ บาท - ไร่ละ ๑๐๐ บาท เศษของไร่ให้คิดเป็นหนึ่งไร่		
			อนุมัติ อนุญาต จากรัฐ ก่อนที่จะดำเนินการ บางอย่างได้			

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด (๑) ค่าคำขอ (กลุ่ม ๔)	✓			แปลงละ ๕ บาท		
(๒) ค่าคัดสำเนาเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งค่าคัดสำเนาเอกสารเป็น พยานในคดีแพ่งโดยเจ้าหน้าที่ เป็นผู้คัด (กลุ่ม ๔)	✓			ร้อยคำแรกหรือไม่ถึง ร้อยคำ ๑๐ บาท ร้อยคำต่อไป ร้อยละ ๕ บาท เศษของร้อยให้คิดเป็นหนึ่งร้อย		
(๓) ค่ารับรองเอกสารที่คัด (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการรับรองความถูกต้อง ของเอกสารที่อยู่ใน ความครอบครองของรัฐ	ฉบับละ ๑๐ บาท		
(๔) ค่าตรวจหลักฐานทะเบียนที่ดิน (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการตรวจสอบข้อมูล ที่อยู่ในความครอบครอง ของรัฐ	แปลงละ ๑๐ บาท		

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๕) ค่ารับอายุที่ดิน (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๘๓ ป. ที่ดิน) ซึ่งเอกชนไม่สามารถ ดำเนินการได้ และผู้ขอ ไม่มีทางเลือกอื่น	แปลงละ ๑๐ บาท		
(๖) ค่ามอบอำนาจ (กลุ่ม ๔)	✓			เรื่องละ ๒๐ บาท		
(๗) ค่าออกใบแทนโฉนดที่ดิน หรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน อย่างอื่น (กลุ่ม ๒)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๖๓ ป. ที่ดิน) ซึ่งเอกชนไม่สามารถ ดำเนินการได้ และผู้ขอ ไม่มีทางเลือกอื่น	ฉบับละ ๕๐ บาท	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท	
(๘) ค่าประกาศ (ค่าทำประกาศ) (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนด	แปลงละ ๑๐ บาท		

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๙) ค่าหลักเขตที่ดิน ถ้าเป็นการเดินสำรวจหรือ สอบเขตทั้งตำบลสำหรับกรณี ออกโฉนดคิดเป็นรายแปลง			ยกเลิกออกจากบัญชี โดยนำไปกำหนดใน อนุบัญญัติเพราะไม่ใช่ ทั้งค่าธรรมเนียมและ ค่าบริการ	หลักละ ๑๕ บาท แปลงละ ๖๐ บาท	หลักละ ๕๐ บาท แปลงละ ๒๐๐ บาท	
(๑๐) ค่าตรวจสอบข้อมูล ด้านงานรังวัด ด้านทะเบียน ที่ดิน-ด้านประเมินราคาหรือ ข้อมูลอื่นจากระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการตรวจสอบข้อมูล ที่อยู่ในความครอบครอง ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ มีอำนาจที่จะเปิดเผย ข้อมูลนั้นหรือไม่ก็ได้ ภายใต้ พ.ร.บ. ข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒	ครั้งละ ๑๐๐ บาท	แปลงละ ๑๐๐ บาท	

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๑๑) หนังสือรับรองข้อมูลที่ดิน (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการรับรองความถูกต้อง ของข้อมูลที่อยู่ใน ความครอบครองของรัฐ เช่น ชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ ตำแหน่งที่ดิน ราคา ประเมิน आयัด ห้ามโอน การออกใบแทน เป็นต้น	ฉบับละ ๑๐๐ บาท		
(๑๒) ค่าสำเนาจากสื่อบันทึก ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นหรือสำเนา ข้อมูลอื่น (กลุ่ม ๔)	✓		เป็นการใช้อำนาจทาง ปกครองฝ่ายเดียวของรัฐ ในการตรวจสอบข้อมูล ที่อยู่ในความครอบครอง ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ มีอำนาจที่จะเปิดเผยข้อมูล นั้นหรือไม่ก็ได้ภายใต้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒	แผ่นละ ๕๐ บาท		

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๑๓) ค่าตรวจหลักทรัพย์ จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (กลุ่ม ๔)	✓			รายละเอียด ๑,๐๐๐ บาท		
ค่าใช้จ่าย (๑) ค่าพาหนะเดินทางให้แก่ เจ้าพนักงานพนักงานเจ้าหน้าที่ และคนงานที่จ้างไปทำการ รังวัดเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน หรือ พิสูจน์สอบสวน หรือตรวจสอบ เนื้อที่เกี่ยวกับหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ตามคำขอ ให้จ่ายในลักษณะเหมาจ่าย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ด้วยความเห็นชอบของ กระทรวงการคลัง (กลุ่ม ๓)	✓		คงเดิม			

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๒) ค่าเบี้ยเลี้ยง ให้แก่ เจ้าพนักงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ และค่าจ้างคนงานที่จ้างไปทำ การรังวัดเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน หรือพิสูจน์สอบสวน หรือ ตรวจสอบเนื้อที่เกี่ยวกับหนังสือ รับรองการทำประโยชน์ตามคำขอ ให้จ่ายในลักษณะเหมาจ่าย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ด้วยความเห็นชอบของ กระทรวงการคลัง (กลุ่ม ๓)			คงเดิม			
(๓) ค่าป่วยการ ให้แก่ เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ หรือผู้แทนที่ไปในการรังวัด เกี่ยวกับโฉนดที่ดิน หรือพิสูจน์ สอบสวน หรือตรวจสอบเนื้อที่ เกี่ยวกับหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ คนหนึ่ง (กลุ่ม ๕)			คงเดิม	วันละ ๑๐๐ บาท		

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๔) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการรังวัดเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน หรือพิสูจน์สอบสวน หรือตรวจสอบเนื้อที่เกี่ยวกับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้จ่ายในลักษณะเหมาจ่ายตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยด้วยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (กลุ่ม ๓)			คงเดิม			
(๕) ค่าปิดประกาศให้แก่ผู้ปิดประกาศ (กลุ่ม ๕)			คงเดิม	แปลงละ ๒๐ บาท		
(๖) ค่าพยานให้แก่พยาน (กลุ่ม ๕)			คงเดิม	คนละ ๒๐ บาท	คนละ ๑๐๐ บาท	
ค่าตอบแทนในการอนุญาต (๑) ตามมาตรา ๙ (๑) (กลุ่ม ๑)				ไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท ต่อปี	ไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ต่อปี	

รายการตามบัญชีท้าย	ประเภท			อัตราในการเรียกเก็บ		
	ค่าธรรมเนียม	ค่าบริการ	เหตุผล	เดิม	ใหม่	เหตุผล
(๒) ตามมาตรา ๙ (๒) หรือ มาตรา ๙ (๓) (ก) การขุดหรือดูดทราย (ข) การขุดดินหรือลูกรังหรืออื่น ๆ (กลุ่ม ๑)				ลูกบาศก์ เมตรละ ๒๘ บาท ไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ต่อปี หรือลูกบาศก์เมตรละ ๑๐ บาท	ลูกบาศก์ เมตรละ ๑,๐๐๐ บาท ลูกบาศก์ เมตรละ ๑,๐๐๐ บาท	

ที่ นร ๐๕๐๓/ว ๓๕๖๘

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๑๓/๒๗๐ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ และเอกสารประกอบ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอเรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

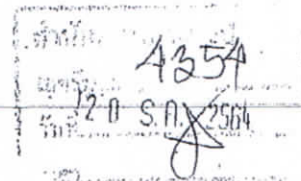
คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ ลงมติเห็นชอบหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนยืนยันมา และขอได้โปรดแจ้งให้หน่วยงานในสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางณัฐฎา อมรศิริ)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ที่ มท ๐1๐2/ 6699

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

เพื่อโปรดทราบ

กองนิติธรรม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๕๒ (มาลัยวรรณ)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ (ส.แจ้งมคย/๖4-๐๐1)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@soc.go.th

(นางสาวปภาสรา กาญจนจิตรา)

หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีฯ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

20 ธ.ค. 2564

ทท.ก.

ที่ นร ๐๙๑๓/นสอ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
(๒) หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ
(๓) รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งขอเสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องมีเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอ
คณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
มาตรา ๔ (๑) ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี
ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) ด้วยแล้ว
ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ เห็นชอบแนวทางการ
ทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ
และให้ส่วนราชการพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับ
ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดข้อเสนอ ดังนี้

(๑) กรณีค่าธรรมเนียมใบคำขอและใบแทน ให้พิจารณารายได้จาก
การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุน
ในการดำเนินการ ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกการจัดเก็บดังกล่าว เนื่องจากไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ
ของภาครัฐ

(๒) กรณีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ให้พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม
ในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ตามเงื่อนไขดังนี้

(๒.๑) ต้นทุนในการดำเนินการ โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บ
ค่าธรรมเนียมเทียบกับการดำเนินการของภาครัฐ และการที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ทั้งนี้ ให้ประเมิน
ความคุ้มค่าในการให้บริการของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่าย
ในการดำเนินการอื่น ๆ หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการ
ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกใบอนุญาต และ/หรือทบทวนขั้นตอนการให้บริการ และอาจต้องประเมิน
เปรียบเทียบกับภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่มารับบริการร่วมด้วย

(๒.๒) ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม โดยพิจารณาความเหมาะสมของอัตราจัดเก็บที่ถูกระบุอยู่ในกฎหมาย เพื่อให้คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ณ ปัจจุบัน ซึ่งควรพิจารณาทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมทุก ๆ ๕ ปี ตามมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หากหน่วยงานเห็นควรยกเลิกการจัดเก็บ และ/หรือปรับอัตราค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการในค่าธรรมเนียมที่ถูกระบุในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงานก่อน เนื่องจากสามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยง่าย ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรับอัตราค่าธรรมเนียมสูงขึ้นนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน รวมถึงหน่วยงานต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้น

(๒.๓) ประเภทของใบอนุญาต โดยพิจารณาใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต การรับรอง การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง และการตรวจสอบ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมใบอนุญาตด้านจริยธรรม เช่น การขออนุญาตฆ่าสัตว์ การขออนุญาตสุรา ยาสูบ และการพนัน เป็นต้น เนื่องจากใบอนุญาตดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และส่งผลกระทบต่อเชิงลบ รวมถึงใบอนุญาตด้านวัตถุอันตราย เชื้อโรค โบราณวัตถุและศิลปกรรม เนื่องจากต้องใช้เป็นหลักฐานยืนยันทางกฎหมาย และอาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ

(๒.๔) ช่องทางการให้บริการ หากส่วนราชการมีการดำเนินการออกใบอนุญาตฯ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หรือมีแผนการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้พิจารณาแนวทางการจัดแจ้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้ เนื่องจากการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถลดต้นทุนในการดำเนินการ รวมถึงการดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยสร้างความโปร่งใส ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลตรวจสอบข้อมูล (Tracking) ได้ทันที และยังเป็น การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการขอรับบริการ

ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งลดภาระค่าใช้จ่ายภาคธุรกิจและประชาชน

๑.๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายมีคำสั่งที่ ๖/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมาย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้เสนอหลักเกณฑ์การกำหนดค่าธรรมเนียมดังกล่าว โดยตรวจสอบแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศแคนาดา เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์แนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ ในกฎหมาย

๑.๓ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบร่างหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ แล้วมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ซึ่งค่าธรรมเนียมในกฎหมายถือเป็นภาระและอุปสรรคในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ที่จำเป็นต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ประการหนึ่ง และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะเสนอแนะหรือให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางหรือการดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ได้ ดังนั้น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ จึงเป็นกรณีที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) บัญญัติให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ดังกล่าว เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งค่าธรรมเนียมในกฎหมายถือเป็นกรณีที่กฎหมายสร้างภาระและอุปสรรคในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพแก่ประชาชนประการหนึ่ง จึงต้องมีเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องกับสภาพการณ์เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนโดยไม่จำเป็น ดังนั้น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการจึงเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ดำเนินการโดยไม่ชักช้าเพื่อลดภาระให้แก่ประชาชน

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๔.๑ กำหนดลักษณะของค่าธรรมเนียมและจำแนกค่าธรรมเนียมออกจากค่าบริการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ให้สับสนอย่างที่เปิ่นมา (อารัมภบท)

๔.๒ กำหนดหลักการพื้นฐานว่า การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขึ้นสูงไว้ในกฎหมาย รวมทั้งกำหนดปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการที่รัฐจะกำหนดให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน เช่น ภาระและความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน เป็นต้น (ข้อ ๑)

๔.๓ กำหนดกรณีที่รัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน เช่น กรณีที่ประชาชนปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐได้ข้อมูล กรณีที่ประชาชนขอรับสิทธิประโยชน์ที่รัฐให้ความช่วยเหลืออันเนื่องมาจากสภาพร่างกายหรือฐานะทางเศรษฐกิจ (ข้อ ๒)

๔.๔ กำหนดปัจจัยที่หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของรัฐ ประโยชน์ที่บุคคลนั้นจะได้รับ หรือผลกระทบทางลบที่บุคคลนั้นก่อให้เกิดขึ้น (ข้อ ๓)

๔.๕ กำหนดกระบวนการสำคัญที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ ในการกำหนด
ค่าธรรมเนียม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การทบทวนความเหมาะสมของอัตรา
ค่าธรรมเนียมทุกครั้งที่เป็นผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ข้อ ๔)

๔.๖ กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับค่าบริการ เช่น ค่าบริการไม่พึงกำหนดไว้ในกฎหมาย
ค่าบริการของกิจการของรัฐต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรสูงสุดดังเช่นเอกชน (ข้อ ๕)

๔.๗ กำหนดข้อยกเว้นว่า หลักเกณฑ์นี้ไม่ใช้แก่ค่าตอบแทนกรณีสัญญาที่เกิดจาก
การเจรจาระหว่างรัฐกับเอกชน หรือสัญญาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สัญญาสัมปทาน
ต่าง ๆ (ข้อ ๖)

๔.๘ กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎที่มี
การกำหนดค่าธรรมเนียม ต้องแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้ในโอกาสแรก
ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นครั้งแรกภายหลังจากหลักเกณฑ์นี้มีผลใช้บังคับ
(ข้อ ๗)

ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๒)

๕. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

โดยที่ค่าธรรมเนียมในกฎหมายมีผลกระทบต่อประชาชนทุกคน สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกำหนดอัตรา
ค่าธรรมเนียมในกฎหมาย จากผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๔
ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๓๘ วัน ผ่านทางเว็บไซต์
ระบบกลางทางกฎหมาย โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๔๕ คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์
ที่สำนักงานฯ เสนอ ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้นำข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องมาใช้
ในการปรับปรุงหลักเกณฑ์ฉบับนี้เพื่อให้การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมมีความชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว
รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๓)

๖. ข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นควรเสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ
ไปในแนวทางเดียวกันต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววลัยวรรณ พงษ์กระฉัตร)
นิติกร

กองพัฒนากฎหมาย

ฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

โทร. ๐๘ ๙๘๙๓ ๒๒๕๑ (นางกาญจนาภรณ์ฯ)

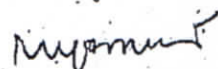
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๒๗๒

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางกาญจนาภรณ์ อินทปิ่นดี เลิศลอย)

ผอ.ฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบฯ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๔๒๕๗
ที่ นร ๐๔๐๓ (กร.๒)/๑๖๕๒๕๕ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๔
เรื่อง หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โดยที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บ
ค่าธรรมเนียมและค่าบริการมาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับ
มาตรา ๗๗ และมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ซึ่งได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย จึงเห็นสมควรให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

(นายวิษณุ เครืองาม)
รองนายกรัฐมนตรี

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

โดยที่ในการดำเนินการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากประชาชนที่มาขอรับบริการจากรัฐ มีการเรียกเก็บในสองลักษณะ

ลักษณะแรก รัฐจะใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวในการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลในเรื่องต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยดี (police administrative*) โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติ อนุญาต จากรัฐก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้ เช่น การควบคุมอาคาร การควบคุมการจราจร การควบคุมการประกอบกิจการที่กระทบสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งในการนี้ รัฐอาจกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามอัตราที่กฎหมายกำหนดต่อหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจ แต่ผู้เดียวในการดำเนินการให้บุคคลนั้น หากไม่จ่าย หน่วยงานจะไม่ดำเนินการให้ จึงมีลักษณะที่แน่นอน เดียวกับภาษี เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตก่อสร้างอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์และค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้สร้าง โรงภาพยนตร์ต่างประเทศตามพระราชบัญญัติโรงภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ค่าธรรมเนียม ค่าขอรับสิทธิบัตรตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงเรียกเงินที่เรียกเก็บว่า “ค่าธรรมเนียม บังคับจ่าย” ค่าธรรมเนียมบังคับจ่ายนี้ ต่อไปให้เรียกว่า “ค่าธรรมเนียม”

ลักษณะที่สอง รัฐจะให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม (industrial and commercial public service) ซึ่งเป็นการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการในทำนองเดียวกับธุรกิจเอกชน การเรียกเก็บค่าบริการนี้มีลักษณะคล้ายกับค่าบริการของภาคเอกชนเพื่อตอบแทนสินค้าและบริการที่ได้ ถึงแม้จะเรียกค่าบริการนี้ว่า “ค่าธรรมเนียม” แท้จริงค่าบริการนี้ก็คือนำค่าตอบแทนสินค้าหรือบริการ ที่ประชาชนได้รับ ซึ่งหากไม่ต้องการจะได้สินค้าหรือบริการนั้น ก็ไม่ต้องเสียค่าบริการ โดยผู้ใช้บริการ มีทางเลือกที่จะใช้บริการภาครัฐหรือให้บริการที่มีการดำเนินการโดยบุคคลอื่นก็ได้ รวมถึงการบริการ ในทำนองเดียวกัน เช่น การให้บริการถ่ายเอกสาร การให้บริการห้องสมุด การให้บริการทางด่วนหรือ ทางพิเศษ การให้บริการจอดรถในที่จอดรถ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าบริการในนิคมอุตสาหกรรม ค่าตอบแทนบริการที่ได้รับนี้ ต่อไปให้เรียกว่า “ค่าบริการ”

ดังนั้น ค่าตอบแทนที่รัฐเรียกเก็บจากประชาชนจึงแยกออกเป็นสองประเภท คือ ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ซึ่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๓ บัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้เป็นปริยายว่า “การจัดเก็บ ลด และยกเว้นรายได้แผ่นดิน ที่เป็นค่าธรรมเนียมอันมิใช่ค่าตอบแทนการให้บริการ จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย”

* police administrative หรือตำรวจทางปกครอง เป็นการใช้อำนาจทางปกครองในการออก กฎหรือคำสั่งเพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวง ทบวง กรมทั้งหลายมีอำนาจนี้ตามกฎหมาย ต่างจากตำรวจในกระบวนการยุติธรรม (police judiciaire) ตามกฎหมาย ว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในปัจจุบันนี้ การเรียกค่าตอบแทนที่รัฐเก็บจากประชาชนยังเรียกสับสนกันอยู่ หลายกรณีเรียกค่าบริการเป็นค่าธรรมเนียม และไปกำหนดไว้ในกฎหมายโดยไม่จำเป็น อีกทั้งยังไม่มีหลักเกณฑ์สำหรับการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทำให้อัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บมีความสับสนกันในกฎหมายฉบับต่าง ๆ และไม่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้ อนึ่ง ถึงแม้จะมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไว้ในกฎหมาย การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวเมื่อเวลาผ่านไปอาจไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจซึ่งมีเงินเฟ้อ นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชนสำหรับการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูลของภาครัฐ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยที่ไม่ได้รับบริการใด ๆ จากภาครัฐ คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย จึงวางหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องมีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขึ้นสูงไว้ในกฎหมาย

ในการกำหนดค่าธรรมเนียมและอัตราค่าธรรมเนียม หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ต้นทุนในการควบคุมหรือกำกับดูแลของรัฐ นโยบายของรัฐในเรื่องนั้นว่า ต้องการส่งเสริมหรือควบคุม ภาระและความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ต้นทุนทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ประกอบการ และความคุ้มค่าประกอบกัน โดยเฉพาะในกรณีที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย ควรพิจารณาว่าค่าธรรมเนียมที่ได้รับจะคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหรือไม่

ข้อ ๒ หน่วยงานของรัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชนในกรณีที่ประชาชนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐได้ข้อมูล เช่น การแจ้งเกิด การแจ้งตาย การแจ้งย้ายที่อยู่ การจดทะเบียนพาณิชย์ หรือค่าธรรมเนียมที่มีจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น ค่าธรรมเนียมใบคำขอต่าง ๆ รัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการขอรับสิทธิประโยชน์ที่รัฐให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นเนื่องมาจากสภาพร่างกาย ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือข้อบกพร่องอื่นของผู้ขอ เช่น สวัสดิการผู้พิการ สวัสดิการผู้มีรายได้น้อย หรือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ข้อ ๓ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ให้คำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

- (๑) ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการดำเนินการเรื่องนั้น และในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม
- (๒) ประโยชน์ที่บุคคลนั้นจะได้รับ หรือผลกระทบทางลบที่บุคคลนั้นก่อให้เกิดขึ้น
- (๓) ความสามารถของประชาชนในการจ่ายค่าธรรมเนียม
- (๔) การเทียบเคียงกับอัตราเดิมที่เคยเรียกเก็บ อัตราค่าธรรมเนียมอื่นในลักษณะเดียวกัน หรืออัตราของต่างประเทศที่มีการเรียกเก็บ
- (๕) การได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ
- (๖) อัตราเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อ ๔ ในการกำหนดค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานดำเนินการดังนี้

(๑) รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

(๒) ในกรณีที่หน่วยงานให้บริการผ่านระบบดิจิทัล ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกค่าธรรมเนียมที่เคยเรียกเก็บเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการให้บริการเช่นนั้นซึ่งการให้บริการผ่านระบบดิจิทัลไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายนั้นอีก หรือถึงมีก็เพียงเล็กน้อย เช่น ค่าคำขอหรือแบบคำขอ ค่าใบอนุญาต ค่าใบแทนใบอนุญาต ค่าแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาต เป็นต้น

(๓) ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทบทวนความเหมาะสมของอัตราค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์นี้ โดยให้ดำเนินการไปพร้อมกับ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมนั้น

ข้อ ๕ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บค่าบริการ จึงไม่พึงกำหนดค่าบริการไว้ในกฎหมาย

ในการกำหนดอัตราค่าบริการ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดของรัฐ ต้องไม่สูงเกินสมควร โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย และเทียบเคียงกับอัตราที่เรียกเก็บกันมานานาประเทศ

(๒) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการกึ่งผูกขาดของรัฐ ต้องไม่สูงหรือต่ำเกินสมควร โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย

(๓) ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกันโดยเสรีในตลาด ต้องไม่ต่ำเกินสมควรอันอาจกระทบต่อการแข่งขันทางการค้า เว้นแต่รัฐมีอำนาจแทรกแซงในเรื่องนั้นเพื่อรักษา ราคาที่เหมาะสมในตลาด

การกำหนดอัตราค่าบริการของกิจการของรัฐต้องไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหากำไรสูงสุด (maximization of profit) หากแต่เป็นการจัดให้มีกำไร (ถ้ามี) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุง และขยายบริการสาธารณะให้ดีขึ้นหรือทำให้อย่างขึ้น

ข้อ ๖ หลักเกณฑ์นี้ไม่ใช้บังคับแก่การเรียกเก็บเงินที่เกิดจากการเจรจาและการทำสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน เช่น ค่าตอบแทนสิทธิตามสัญญาสัมปทาน ค่าตอบแทนสิทธิการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ แต่ทั้งนี้ หน่วยงานผู้พิจารณาทำสัญญาดังกล่าวควรคำนึงถึงแนวทางการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการตามหลักเกณฑ์นี้ด้วย

บรรดาค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานของรัฐได้จ่ายไปแทนบุคคลใดเพื่อให้การควบคุมหรือกำกับดูแลตามกฎหมายสามารถกระทำได้ เช่น ค่าลากจูงพาหนะ ค่าเก็บรักษาของที่ไม่มีผู้รับตามกำหนด มิใช่เป็นค่าธรรมเนียมที่จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์นี้ หน่วยงานของรัฐจึงสามารถเรียกค่าใช้จ่ายดังกล่าวคืนจากบุคคลนั้นได้ตามกฎหมาย

ข้อ ๗ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎทั้งปวงพิจารณาและดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือกฎให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดนี้ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องไม่ช้ากว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นครั้งแรก

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการจากผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๓๘ วัน ผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย Alpha Version (www.lawtest.go.th) โดยมีผู้แสดงความคิดเห็น ๔๕ คน^๑

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
๑. ทานคิดว่า การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในเรื่องใดบ้างที่ก่อให้เกิดภาระและไม่ควรเรียกเก็บ	- การดำเนินการใดที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐ เช่น การออกเช็คแลกเงินหรือเช็คเงินสดต่าง ๆ ไม่ควรจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม เช่น การเปลี่ยนที่อยู่ในการลงทะเบียนภาษี - กรณีที่เป็นการให้บริการพื้นฐานตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ หรือการดำเนินการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐในการเก็บข้อมูล ไม่ควรเรียกเก็บค่าใช้จ่าย เช่น การขึ้นทะเบียนต่าง ๆ - ไม่ควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในสิ่งที่เป็นสิ่งอื่นใดในการทำตามกฎหมายกำหนดของประชาชน เช่น เก็บค่าแบบฟอร์มหรือแบบคำขอต่าง ๆ ทั้งที่กฎหมาย	ส่วนมากเห็นว่าเห็นว่าการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการหลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการรัฐ อย่างไรก็ดี สำนักงานฯ ไม่เห็นด้วยกับการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการสำเนาแบบฟอร์มคำขอหรือเอกสารประกอบของประชาชนผู้ใช้บริการ หรือการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว ด้วยเหตุผลดังนี้ ๑. เอกสารที่ประชาชนต้องยื่นในแต่ละกฎหมายมีความแตกต่างกัน การยกเว้นไม่เรียกเก็บอาจยากเกินไปเฉพาะเอกสารที่อยู่ในความครอบครอง

^๑ผู้แสดงความคิดเห็นเป็นผู้ที่เคยติดต่อราชการและเสียค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทำบัตรหรือใบรับรองต่าง ๆ รวมถึงเอกสารส่วนบุคคล เช่น บัตรประชาชน หนังสือเดินทาง ค่าธรรมเนียมที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับรถยนต์ เช่น ใบขึ้นชื่อ คอเพชเชียน ตรวจเช็คสภาพรถ เสียภาษีรถยนต์ประจำปี และค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการของรัฐ เช่น การเก็บขยะ

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	กำหนดว่าประชาชนต้องทำ หรือเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย บังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น ย้ายทะเบียนบ้าน ทำบัตรประชาชน - การจัดทำ/สำเนาเอกสารแบบฟอร์มคำขอและเอกสารประกอบของประชาชนผู้ใช้บริการ - การต่ออายุบัตรต่าง ๆ ยกเว้นกรณีต่ออายุที่ต้องออกบัตรใหม่ - หากมีการเก็บค่าธรรมเนียม คุณภาพและเวลาที่ใช้ในการให้บริการก็ควรสอดคล้องกับปริมาณค่าธรรมเนียมที่เก็บด้วย - ไม่ควรเรียกสำเนาและเก็บค่าบริการทำสำเนาในกรณีที่มีข้อมูลอยู่แล้ว เช่น สำเนาบัตรประชาชน - ยกเลิกการเก็บค่าติดอากรแสตมป์ใบเอกสารราชการ - ไม่ควรเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น ในเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐได้รับเงินเดือนจากภาษีประชาชนอยู่แล้ว	ของภาครัฐ แต่หากยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวทั้งหมดจะเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ภาครัฐต้องแบกรับภาระจนเกินสมควร ๒. ค่าธรรมเนียมเป็นสิ่งสะท้อนต้นทุนในเรื่อนั้น ๆ แม้จะเป็นการชดเชยรายจ่ายภาครัฐรูปแบบหนึ่ง แต่มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง กรณีนี้สำนักงานฯ เห็นว่าหากเป็นการดำเนินการในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ อาจกำหนดเพิ่มเติมมิให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม กว้างขวางนักขอต่าง ๆ ได้ เว้นแต่กรณีที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือความรู้ทางเทคนิค ที่มีค่าใช้จ่ายจริงเกิดขึ้น
๒. ท่านคิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมที่รัฐเรียกเก็บอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้วหรือไม่	๑๒ ท่าน คิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว (ร้อยละ ๒๖) ไม่ควรรีบบเก็บค่าธรรมเนียมในสิ่งที่เป็นเงินโอนไข ในการทำตามกฎหมายกำหนดของประชาชน เช่น เก็บค่าแบบฟอร์มหรือแบบคำขอต่าง ๆ ทั้งที่กฎหมายกำหนดว่าประชาชนต้องทำ หรือเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นปรากฏว่ามีผู้ที่เห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันไม่เหมาะสมร้อยละ ๖๐ แต่มิได้ให้ข้อมูลว่าไม่เหมาะสมอย่างไร สำนักงานฯ เห็นว่าการกำหนดเกณฑ์การคิดค่าธรรมเนียมจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการพบทวนการกำหนดอัตรา

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	บังคับให้ต้องปฏิบัติ เช่น ย้ายทะเบียนบ้าน ทำบัตรประชาชน ๖ ท่าน ไม่แสดงความเห็น (ร้อยละ ๑๓) ๒๗ ท่าน คิดว่าอัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันไม่เหมาะสม (ร้อยละ ๖๐)	ค่าธรรมเนียม ซึ่งทำให้อัตราที่เรียกเก็บมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
๓. ท่านเห็นว่ารัฐควรทบทวนแก้ไขค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจรวมทั้งอัตราเงินเฟ้ออยู่เสมอ หรือไม่	๒ ท่าน เห็นว่าไม่จำเป็นต้องทบทวน ๘ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๕ ท่าน เห็นว่าควรมีการทบทวน โดยเสนอว่าควรพิจารณาเป็นรายเรื่อง เพราะบางเรื่องไม่จำเป็นต้องเก็บ ในเรื่องที่ต้องเก็บ ควรต้องให้ผู้มีหน้าที่รู้ใช้เพื่อให้เกิดการอยากพัฒนาระบบการให้บริการและทำงานได้ดี แต่จะต้องให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจด้วย เช่น ผู้ไม่มีรายได้ คนว่างงาน ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง ก็ไม่ควรจะถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียม	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นนี้มีประเด็นการยกเว้นค่าธรรมเนียมให้แก่บุคคลบางประเภท โดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจหรือความยากลำบากของผู้คน สำนักงานฯ เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว แต่เห็นควรกำหนดยกเว้นเฉพาะค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการได้สิทธิประโยชน์อื่นเนื่องมาจากสภาพร่างกายหรือสภาพทางเศรษฐกิจโดยตรงเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมอื่นในการประกอบธุรกิจ เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าอาหารสัตว์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงาน ฯลฯ เป็นต้นทางธุรกิจ การยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ป่วยเรื้อรัง ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการรายอื่น
๔. ท่านเห็นว่าควรมีหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมหรือไม่	๔ ท่าน เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ ๗ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๓ ท่าน เห็นด้วยว่าควรมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับความเห็นส่วนใหญ่ว่าการมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
๕. หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าธรรมเนียม ท่านเห็นว่าควรเป็นลักษณะใด เช่น กำหนดเป็นหลักเกณฑ์กลางให้ปรับใช้ หรือกำหนดเป็นกฎหมายกลาง	- ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์กลาง และให้หน่วยงานทดลองนำไปปรับใช้ก่อนในช่วงแรก แล้วจึงนำมาปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อไป - อาจจัดทำในรูปแบบกฎหมายกลาง	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับการกำหนดหลักเกณฑ์กลาง และนำไปปรับใช้เพื่อให้เห็นสภาพการใช้งบประมาณ แล้วนำมาพิจารณาพิจารณาอีกครั้งว่าสมควรจัดทำเป็นกฎหมายกลางหรือไม่ อย่างไร
๖. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ควรนำมาคำนวณเมื่อกำหนดค่าธรรมเนียม	- สภาพเศรษฐกิจ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียค่าธรรมเนียม (อาชีพ รายได้ ภาระหนี้ รวมถึงสุขภาพ เช่น มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง) - ประเภทของบริการ หากเป็นการดำเนินการตามสิทธิขั้นพื้นฐาน หรือบริการที่รัฐได้ประโยชน์จากการที่ประชาชนมารับบริการ ไม่ควรมีค่าธรรมเนียม - ความจำเป็นของใบอนุญาต จำนวนกลุ่มประชาชนที่ต้องใช้บริการ ความยุ่งยากในการให้บริการดังกล่าว - กำลังคน เวลา และคุณภาพของบริการ - ต้นทุนทั้งหมดในการให้บริการ เทียบเคียงกับราคาค่าบริการของเอกชนที่ใกล้เคียง - ไม่ต้องมีก็ได้ - ภาระ ค่าใช้จ่าย ความยุ่งยากของประชาชนที่ต้องมารับบริการ	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว
๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่หน่วยงานรัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องก่อนกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บจากประชาชน	๑ ท่าน ไม่เห็นด้วย ๔ ท่าน ไม่แสดงความเห็น ๓๖ ท่าน เห็นด้วยกับการรับฟังความเห็นก่อนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม โดยเห็นว่า การรับฟังความคิดเห็นจะทำให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียม	ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นปรากฏว่ามีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการให้หน่วยงานของรัฐรับฟังความคิดเห็นเห็นก่อนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม แต่ไม่ปรากฏเหตุผลของข้อคิดเห็นดังกล่าว

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อสังเกต	ความเห็น
	ที่รอตอบและสอดคล้องกับสังคมมากขึ้น เนื่องจาก การเก็บค่าธรรมเนียมกระทบกับสิทธิและเพิ่มภาระ ให้แก่ประชาชนที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานฯ เห็นด้วยกับความเห็นส่วนใหญ่ว่า การรับฟังความคิดเห็นจะทำให้การกำหนด ค่าธรรมเนียมมีความรอบคอบและไม่ก่อภาระเกิน จำเป็นแก่ประชาชน

สำเนา

ด่วนที่สุด

ที่ นร.๐๕๐๕/ว

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

กราบเรียน/เรียน รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง, กรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ด้วยสำนักงาน ก.พ.ร. ได้เสนอเรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ไปเพื่อดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณา ของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๓ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบแนวทางการทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และให้ส่วนราชการพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และเสนอผลการดำเนินการต่อสำนักงาน ก.พ.ร. ภายใน ๓ เดือน (๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓)

๒. ให้สำนักงาน ก.พ.ร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีไปพิจารณาดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ (อย่างยิ่ง)

ธีระพงษ์ วงศ์ศิวัชวิลาส

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวัชวิลาส)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๖๓๓ (ศศิมาภรณ์) ๑๕๓๒ (บุษกร)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ spt55@soc.go.th

หมายเหตุ อัยการสูงสุด : จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง : จึงเรียนยืนยันมา
กรม, องค์การอิสระ : จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

๑. สำเนาหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๒๐๐/๑๓๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๒. สำเนาหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๒๐๐/๑๕๕ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงกลาโหม ด่วนที่สุด ที่ กท ๐๒๐๘/๒๓๓๐ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๒.๒/๒๐๑๕๕ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒
๕. สำเนาหนังสือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ด่วนที่สุด ที่ กก ๐๒๑๔/๖๕๑๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๖. สำเนาหนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๒๐๘/๑๖๒๔๒ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒
๗. สำเนาหนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ด่วนที่สุด ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๐/๔๗๕๑ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒
๘. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค (ปคร) ๐๒๐๐.๒/๓๘๖ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒
๙. สำเนาหนังสือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด่วนที่สุด ที่ ดศ ๐๑๐๐.๔/๑๑๖๙๘
ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๐. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/๓๑๕๗
ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๑. สำเนาหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ พน ๐๒๐๘/๒๑๐ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๑๒. สำเนาหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๒๑๓/๕๓๕๕ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๓. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๘/๒๐๖๗๗ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๔. สำเนาหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๕๔๓๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๑๕. สำเนาหนังสือกระทรวงแรงงาน ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๒๐๑.๒/๓๓๙๐ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๖. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๒๐๒/๕๒๘๔ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๑๗. สำเนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๒๑๒/๔๑๐๑ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๘. สำเนาหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๑๖/๓๖๐๙ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒
๑๙. สำเนาหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๑/๒๒๗๕ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๒๐. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๑๓/๓๘๖
ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
๒๑. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ นร ๐๓๐๖/๒๐๖๐๘
ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๑๒๐๐/๒๓๑

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ
เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการ จำนวน ๑๐๐ ชุด
๒. บันทึกสรุปเสนอคณะกรรมการ เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียม
ในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยสำนักงาน ก.พ.ร. ขอเสนอเรื่องแนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ
อนุญาต ของทางราชการ มาเพื่อคณะกรรมการพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะกรรมการ
ตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๘
และรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) กำกับการบริหารราชการสำนักงาน ก.พ.ร. ได้เห็นชอบ
ให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการด้วยแล้ว (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ที่มา

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการส่งเสริมและยกระดับ
การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและการประกอบธุรกิจ
ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาแนวทางการจัดเก็บอัตรา
ค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ แล้วมีมติ ดังนี้

๑.๑ เห็นควรพิจารณาจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ เท่าที่จำเป็น เนื่องจากอาจเป็นการสร้าง
ภาระให้กับภาครัฐและประชาชน

๑.๒ เห็นควรพิจารณาคำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีการกำหนดให้มีการจัดเก็บ
ค่าธรรมเนียมที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งก่อน

๑.๓ ให้พิจารณาถึงความคุ้มค่าและการสูญเสียรายได้ของรัฐให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นว่า
การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเหล่านั้นเป็นภาระทั้งต่อภาครัฐและประชาชน

๒. ข้อเท็จจริง

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางทบทวนการจัดเก็บ
ค่าธรรมเนียมของทางราชการ ตามมติ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมและยกระดับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและการประกอบธุรกิจ ในการประชุม
เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

๒.๑ การจัดเก็บ...

๒.๑ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของต่างประเทศ

๒.๑.๑ การกำหนดค่าธรรมเนียมขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนา

ทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) พบว่าประเทศในกลุ่ม OECD ได้กำหนดให้มีการคำนวณต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน และจัดทำคู่มือประกอบการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ของผู้เสนอกฎหมายทางธุรกิจ โดยการคำนวณจะใช้ข้อมูล ดังนี้ ๑) ภาระค่าใช้จ่ายจากการปฏิบัติตามกฎหมาย (Price) ๒) ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติตามกระบวนการของกฎหมาย (Time) และ ๓) จำนวนเอกสารที่รับภาระในการปฏิบัติตามกระบวนการของกฎหมาย (Quantity) ดังนั้น การกำหนดใบอนุญาตใด ๆ จะต้องพิจารณาถึงต้นทุนของการดำเนินการทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เช่น ค่าใช้จ่ายเอกสารในการขออนุญาต ค่าใช้จ่ายของบุคลากรในการจัดทำเอกสาร ค่าใช้จ่ายด้านเวลา ค่าขนส่ง เป็นต้น

๒.๑.๒ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศที่มีการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ตามการรายงานของธนาคารโลก

จากการศึกษาแนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศที่ได้รับการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก พบว่าประเทศที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำที่สุดใน ๓ อันดับแรก ได้แก่ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ และเดนมาร์ก ตามลำดับ โดยมีปัจจัยความสำเร็จในการให้บริการของภาครัฐมี ๓ ปัจจัยหลัก คือ การให้บริการที่ใช้เวลา (Time) น้อย จำนวนขั้นตอน (Procedure) ในการให้บริการมีขั้นตอนไม่มากและไม่ยุ่งยาก และค่าธรรมเนียม (Cost/Fee) ในการดำเนินการต่ำ ซึ่งมีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเมื่อเทียบกับรายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capita) เป็นสัดส่วนที่อยู่ในระดับต่ำมาก เช่น การออกใบอนุญาตพาณิชย์ ประเทศนิวซีแลนด์มีอัตราค่าธรรมเนียม คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๒๓ ประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๔ ประเทศเดนมาร์ก คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๒ เป็นต้น สำหรับประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๒

หากพิจารณาผลการจัดอันดับด้านการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) จะพบว่าประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ ๓๔ โดยมีต้นทุนของการดำเนินการเริ่มต้นธุรกิจเมื่อเทียบกับรายได้ประชากรคิดเป็นร้อยละ ๓.๑ ซึ่งสูงกว่าประเทศ ๕ อันดับแรก ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๒ ของรายได้ประชากร ประเทศแคนาดา คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง คิดเป็นร้อยละ ๑.๑ และประเทศจอร์เจีย คิดเป็นร้อยละ ๒.๒

๒.๑.๓ ตัวอย่างรูปแบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเป็นศูนย์ หรือในอัตราต่ำ

จากการศึกษาข้อมูลตัวอย่างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในต่างประเทศ พบว่าบางประเทศไม่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (บัตรประจำตัวประชาชน ใบสูติบัตร ใบมรณบัตร) เช่น การทำบัตรประชาชนของประเทศฝรั่งเศสจะไม่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการจัดทำครั้งแรก รัฐแคลิฟอร์เนียของประเทศสหรัฐอเมริกาจะยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับผู้สูงอายุ (๖๒ ปีขึ้นไป) เป็นต้น

สำหรับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราต่ำนั้น เป็นผลมาจากการปรับปรุงกระบวนการเดิมมาเป็นการทำงานบนระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยลดภาระแก่เจ้าหน้าที่ ลดการใช้เอกสาร รวมถึงลดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร ทำให้สามารถลดอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมลงได้ ทำให้การขออนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในบางประเทศจะมีอัตราค่าธรรมเนียมต่ำกว่าการมาดำเนินการเองที่หน่วยงาน

เช่น การจัด...

เช่น การจดลิขสิทธิ์ของรัฐแคลิฟอร์เนีย หรือการยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แต่ให้นำไปรวมกับการจัดเก็บภาษี เพื่อลดความซ้ำซ้อน เช่น การขอใบอนุญาตน่ายาสูบและผลิตภัณฑ์จากยาสูบเข้ามาในประเทศออสเตรเลีย

๒.๒ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศไทย

๒.๒.๑ การนำส่งรายได้แผ่นดิน (ค่าภาษีลักษณะอนุญาต) ของประเทศไทย

จากข้อมูลรายงานผลการนำส่งรายได้แผ่นดิน (ค่าภาษีลักษณะอนุญาต) ของประเทศไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ พบว่ารายการนำส่งรายได้แผ่นดินสูงสุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ รายได้ค่าใบอนุญาตวิทยุคมนาคม ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จำนวน ๓๒,๗๓๖,๖๐๐,๖๐๗ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘๘ ของรายได้ที่นำส่งทั้งหมด รองลงมา คือ ค่าใบอนุญาตต่างด้าว ค่าใบอนุญาตอื่น ด้านสรรพสามิต ค่าใบอนุญาตอื่นด้านมหาดไทย และค่าใบอนุญาตสาธารณสุข ตามลำดับ

๒.๒.๒ การศึกษาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคู่มือสำหรับประชาชนที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ ศูนย์รวมข้อมูลเพื่อติดต่อราชการ (www.info.go.th) พบว่าส่วนราชการที่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ในอัตราค่าธรรมเนียม ไม่เกิน ๑๐๐ บาท มีจำนวน ๔๑ หน่วยงาน ๔๖๖ ใบอนุญาต โดยมีอัตราจัดเก็บน้อยที่สุด คือ ๐.๒๕ บาท (จำนวน ๕ ใบอนุญาต) รองลงมา คือ อัตรา ๐.๕๐ บาท (จำนวน ๔ ใบอนุญาต) อัตรา ๑ - ๕ บาท (จำนวน ๔๖ ใบอนุญาต) อัตรา ๑๐ - ๕๐ บาท (จำนวน ๑๐๙ ใบอนุญาต) และอัตรา ๖๐ - ๑๐๐ บาท (จำนวน ๑๒๓ ใบอนุญาต)

๓. การวิเคราะห์กฎหมายที่ระบุอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ที่มีอัตราน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑๐๐ บาท

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้สำรวจข้อมูลส่วนราชการที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการ อนุมัติ อนุญาต ที่มีอัตราน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑๐๐ บาท ซึ่งปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ www.info.go.th พบว่า กฎหมายที่ระบุอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมส่วนใหญ่เป็นกฎหมายระดับกฎกระทรวง มีจำนวน ๓๖๓ ใบอนุญาต รองลงมา ได้แก่ ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงาน จำนวน ๕๘ ใบอนุญาต พระราชบัญญัติ จำนวน ๓๗ ใบอนุญาต และอื่น ๆ จำนวน ๘ ใบอนุญาต ทั้งนี้จากการศึกษากฎหมาย ดังกล่าว พบว่ากฎหมายบางฉบับถูกบัญญัติใช้อย่างยาวนาน เช่น

๑) การขอใช้พื้นที่ของส่วนราชการหรือองค์การของรัฐภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ในข้อ ๒ (๗) (ณ) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดสร้างสวนรุกขชาติ วนอุทยาน อุทยาน อัตราไร่ละ ๑๐ บาท

๒) การขอใบเบิกทางน้ำไม้และของป่าเคลื่อนที่ (ประเภท ๒) ซึ่งถูกระบุอยู่ใน กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียม ในข้อ ๒ (๒๖) (ค) กำหนดค่าธรรมเนียมใบเบิกทางของป่า ฉบับละ ๕ บาท

๓) การขอเปลี่ยนผู้ควบคุมเรือ หรือผู้ควบคุมเครื่องจักรที่มีได้จดทะเบียนเรือไทย ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๑๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือ ในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๑ ในข้อ ๒ (๙) กำหนดให้เจ้าท่าเรียกค่าธรรมเนียม สำหรับการเปลี่ยนผู้ควบคุมเรือ หรือผู้ควบคุมเครื่องจักรที่มีได้จดทะเบียนเรือไทย (ก) สำหรับเรือ

ที่ต่ำกว่า...

ที่ต่ำกว่า ๑๐ ตันกรอส ครั้งละ ๕ บาท (ข) สำหรับเรือตั้งแต่ ๑๐ ตันกรอส ขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๐๐ ตันกรอส ครั้งละ ๒๐ บาท และ (ค) สำหรับเรือเกินกว่า ๑๐๐ ตันกรอส ขึ้นไป ครั้งละ ๓๐๐ บาท

๔) ใบอนุญาตให้เคลื่อนย้ายเรือบรรทุกสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช ๒๔๙๖ ในข้อ ๒ (๑๔) กำหนดให้เจ้าท่าเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตที่ต้องออกเป็นหนังสือสำหรับใบอนุญาตให้เคลื่อนย้ายเรือบรรทุกสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ฉบับละ ๑๐๐ บาท

๕) ใบแทนท่าไม้หรือเก็บหาของป่า (เขตป่าสงวนแห่งชาติ) ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ในข้อ ๒ (๑๖) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบแทนใบอนุญาต ฉบับละ ๑๐ บาท เว้นแต่ใบอนุญาตใดมีค่าธรรมเนียมต่ำกว่า ๑๐ บาท ให้คิดเท่าค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนั้น ซึ่งใบอนุญาตท่าไม้เพื่อการค้า มีอัตราค่าธรรมเนียมฉบับละ ๒๐ บาท และใบอนุญาตเก็บหาของป่าทางห้าม มีอัตราค่าธรรมเนียมฉบับละ ๑๐ บาท เป็นต้น

ดังนั้น อัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ได้กำหนดไว้แต่เดิมนั้น อาจไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการกิจของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน

๔. การพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

อ.ก.พ.ร.ฯ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ที่ไม่จำเป็นแล้ว มีมติเห็นชอบและให้นำเรื่องนี้เสนอคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนฯ ควรเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้ ๑) รายได้จากการจัดเก็บ ๒) ประโยชน์ของใบอนุญาต ๓) กฎหมายที่ระบุการจัดเก็บค่าธรรมเนียม และ ๔) ต้นทุนในการดำเนินการ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาแนวทางดังกล่าว และเห็นควรให้เพิ่มเติมข้อมูลความคิดเห็นจากส่วนราชการเกี่ยวกับแนวทางการยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ไม่จำเป็น และให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๔.๑ การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดให้มีการประชุมรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการยกเลิกค่าธรรมเนียมฯ ซึ่งหลังจากที่ได้มีการรับฟังความเห็น พบว่าหลายหน่วยงานเห็นด้วยต่อหลักเกณฑ์แนวทางทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ณ ปัจจุบัน แต่ยังไม่เห็นควรยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในบางกระบวนการ และได้เสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

๑) ค่าธรรมเนียมประเภทค่าเช่า และ/หรือค่าใบแทน สามารถพิจารณาดำเนินการยกเลิกได้ เนื่องจากมีอัตราในการจัดเก็บต่ำ ซึ่งไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินงานของภาครัฐ

๒) ค่าธรรมเนียมบางประเภทที่เป็นค่าบริการ ยังมีความจำเป็นในการจัดเก็บ เช่น ค่าการทดสอบต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ เนื่องจากมีต้นทุนของสารเคมี และเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบวิเคราะห์ เป็นต้น

๓) ลักษณะใน...

๓) ลักษณะใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย เชื้อโรค ศิลปกรรม โบราณวัตถุ ไม่ควรยกเลิก เนื่องจากเป็นการแสดงหลักฐานในการตรวจสอบ หรือมีผลกระทบในวงกว้าง

๔) ลักษณะใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ หน่วยงานเห็นว่าไม่ควรยกเลิก การจัดเก็บค่าธรรมเนียม เนื่องจากเป็นการแสดงหลักฐานในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากล และความน่าเชื่อถือ

๕) กฎหมายที่กำหนดให้มีการระบุนโยบายค่าธรรมเนียมบางส่วนถูกบัญญัติไว้นานแล้ว ทำให้อัตราที่เรียกเก็บอาจไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับต้นทุนในปัจจุบัน ดังนั้น อาจต้องทบทวน ความเหมาะสมของอัตราค่าธรรมเนียม

๖) การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถช่วยให้งานบริการสะดวก รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ ควรพิจารณาอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมหลังนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยคำนึงถึงต้นทุนและงบประมาณสำหรับการดูแลระบบในระยะยาว

๗) รายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบางกระบวนการเป็นรายได้ นอกงบประมาณที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนอื่น เช่น การสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่น กองทุนสนับสนุนโบราณวัตถุ หรือกองทุนสนับสนุนเกษตรกร เป็นต้น ทำให้หน่วยงานยังคง มีความจำเป็นต้องจัดเก็บต่อไป

๘) หน่วยงานเสนอให้มีการทบทวนความคุ้มค่า เช่น ด้านอัตราค่าจ้าง ด้านเอกสาร เป็นต้น ที่ทำให้ทราบต้นทุนที่แท้จริง เพื่อให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง ประโยชน์ของการต่ออายุใบอนุญาต ให้พิจารณาความจำเป็นว่ายังคงต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือไม่

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุมเห็นควรให้เสนอแนวทางเพื่อให้หน่วยงาน ดำเนินการทบทวนการพิจารณา ภายใน ๖ เดือน (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๕. ข้อเสนอพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

๕.๑ เกณฑ์การพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑) กรณีค่าธรรมเนียมใบคำขอ และใบแทน

โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน หากรายได้ จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการ ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกการจัดเก็บ ดังกล่าว เนื่องจากไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการของภาครัฐ

๒) กรณีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

ให้พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามเงื่อนไข ดังนี้

๒.๑) ต้นทุนในการดำเนินการ

โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับการดำเนินการ ของภาครัฐ และภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ทั้งนี้ ให้ประเมินความคุ้มค่าในการให้บริการของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่น ๆ หากรายได้จากการจัดเก็บ ค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกใบอนุญาต และ/หรือทบทวนขั้นตอน การให้บริการ และอาจต้องประเมินเปรียบเทียบกับภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่มารับบริการร่วมด้วย

๒.๒) ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

โดยพิจารณาความเหมาะสมของอัตราจัดเก็บที่ถูกระบุอยู่ในกฎหมาย เพื่อให้คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ณ ปัจจุบัน ซึ่งควรพิจารณาทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมทุก ๆ ๕ ปี ตามมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หากหน่วยงานเห็นควรยกเลิกการจัดเก็บ และ/หรือปรับอัตราค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการในค่าธรรมเนียมที่ถูกระบุในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงานก่อน เนื่องจากสามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยง่าย ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรับอัตราค่าธรรมเนียมที่สูงขึ้นนั้น จะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน รวมถึงหน่วยงานต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้น

๒.๓) ประเภทของใบอนุญาต

โดยพิจารณาใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต/การรับรอง การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง และการตรวจสอบ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมใบอนุญาตด้านจริยธรรม เช่น การขออนุญาตฆ่าสัตว์ การขออนุญาตสุรา ยาสูบ และการพนัน เป็นต้น เนื่องจากใบอนุญาตดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และส่งผลกระทบต่อเชิงลบ รวมถึงใบอนุญาตด้านวัตถุอันตราย เชื้อโรค โบราณวัตถุและศิลปกรรม เนื่องจากต้องใช้เป็นหลักฐานยืนยันทางกฎหมาย และอาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ

๒.๔) ช่องทางการให้บริการ หากส่วนราชการมีการดำเนินการออกใบอนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หรือมีแผนการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้พิจารณาแนวทางการจัดแจ้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้ เนื่องจากการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถลดต้นทุนในการดำเนินการ รวมถึงการดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยสร้างความโปร่งใส ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลตรวจสอบข้อมูล (Tracking) ได้ทันที และยังเป็นภาระอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการขอรับบริการ

๔.๒ แผนการดำเนินการ

ให้ส่วนราชการที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการเสนอผลการดำเนินการต่อ ก.พ.ร. ภายใน ๖ เดือน (มีนาคม ๒๕๖๓) และให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งลดภาระค่าใช้จ่ายภาคธุรกิจและประชาชน

๖. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

โดยที่การพิจารณาแนวทางการทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ที่ ก.พ.ร. เสนอ เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๗. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เพื่อให้ส่วนราชการที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการเสนอผลการดำเนินการต่อ ก.พ.ร. ภายใน ๖ เดือน (มีนาคม ๒๕๖๓) หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

๘. ประเด็นเพื่อโปรดพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา
แนวทางการทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ตามบันทึกสรุปเสนอ
คณะรัฐมนตรีที่แนบท้ายนี้เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

กองมาตรฐานการให้บริการภาครัฐ

กลุ่มพัฒนาและยกระดับการให้บริการ

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๙๙ ต่อ ๘๘๗๓ (นางสาวอรุณี)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๗๙๙๕

www.opdc.go.th

สำเนาถูกต้อง

อรุณี อัจฉริย

(นางสาวอรุณี อัจฉริย)

นักพัฒนาระบบราชการชำนาญการพิเศษ

บันทึกสรุปสำหรับเสนอคณะรัฐมนตรี
เรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

๑. ที่มา

คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการส่งเสริมและยกระดับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและการประกอบธุรกิจ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาแนวทางทบทวนการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ แล้วมีมติ ดังนี้

๑.๑ เห็นควรพิจารณาจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ เท่าที่จำเป็น เนื่องจากอาจเป็นการสร้างภาระให้กับภาครัฐและประชาชน

๑.๒ เห็นควรพิจารณาดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีการกำหนดให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งก่อน

๑.๓ ให้พิจารณาถึงความคุ้มค่าและการสูญเสียรายได้ของรัฐให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นว่าการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเหล่านั้นเป็นการสะท้อนต่อภาครัฐและประชาชน

๒. ข้อเท็จจริง

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของทางราชการ ตามมติ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมและยกระดับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและการประกอบธุรกิจ ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

๒.๑ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของต่างประเทศ

๒.๑.๑ การกำหนดค่าธรรมเนียมขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) พบว่าประเทศในกลุ่ม OECD ได้กำหนดให้มีการคำนวณต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน และจัดทำคู่มือประกอบการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ของผู้เสนอกฎหมายทางธุรกิจ โดยการคำนวณจะใช้ข้อมูล ดังนี้ ๑) ภาระค่าใช้จ่ายจากการปฏิบัติตามกฎหมาย (Price) ๒) ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติตามกระบวนการของกฎหมาย (Time) และ ๓) จำนวนเอกชนที่รับภาระในการปฏิบัติตามกระบวนการของกฎหมาย (Quantity) ดังนั้น การกำหนดใบอนุญาตใด ๆ จะต้องพิจารณาถึงต้นทุนของการดำเนินการทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เช่น ค่าใช้จ่ายเอกสารในการขออนุญาต ค่าใช้จ่ายของบุคลากรในการจัดทำเอกสาร ค่าใช้จ่ายด้านเวลา ค่าขนส่ง เป็นต้น

๒.๑.๒ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศไทยที่มีการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ตามการรายงานของธนาคารโลก

จากการศึกษาแนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศไทยที่ได้รับการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก พบว่าประเทศที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำที่สุดใน ๓ อันดับแรก ได้แก่ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ และเดนมาร์ก ตามลำดับ โดยมีปัจจัยความสำเร็จในการให้บริการของภาครัฐมี ๓ ปัจจัยหลัก คือ การให้บริการที่ใช้เวลา (Time) น้อย จำนวนขั้นตอน (Procedure) ในการให้บริการมีขั้นตอนไม่มากและไม่ยุ่งยาก และค่าธรรมเนียม (Cost/Fee) ในการดำเนินการต่ำ ซึ่งมีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเมื่อเทียบกับรายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capita) เป็นสัดส่วนที่อยู่ในระดับต่ำมาก เช่น การออกใบอนุญาตพาณิชย์ ประเทศนิวซีแลนด์มีอัตราค่าธรรมเนียม คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๒๓ ประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๔ ประเทศเดนมาร์ก คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๒ เป็นต้น สำหรับประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๒

หากพิจารณาผลการจัดอันดับด้านการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) จะพบว่าประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในลำดับที่ ๓๙ โดยมีต้นทุนของการดำเนินการเริ่มต้นธุรกิจ เมื่อเทียบกับรายได้ประชากรคิดเป็นร้อยละ ๓.๑ ซึ่งสูงกว่าประเทศ ๕ อันดับแรก ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๒ ของรายได้ประชากร ประเทศแคนาดา คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง คิดเป็นร้อยละ ๑.๑ และประเทศจอร์เจีย คิดเป็นร้อยละ ๒.๒

๒.๑.๓ ตัวอย่างรูปแบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเป็นศูนย์ หรือในอัตราค่า

จากการศึกษาข้อมูลตัวอย่างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในต่างประเทศ พบว่าบางประเทศไม่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (บัตรประจำตัวประชาชน ใบสูติบัตร ใบมรณบัตร) เช่น การทำบัตรประชาชนของประเทศฝรั่งเศสจะไม่มี การจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการจัดทำครั้งแรก รัฐแคลิฟอร์เนียของประเทศสหรัฐอเมริกาจะยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับผู้สูงอายุ (๖๒ ปีขึ้นไป) เป็นต้น

สำหรับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราต่ำนั้น เป็นผลมาจากการปรับปรุงกระบวนการเดิมมาเป็นการทำงานบนระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยลดภาระแก่เจ้าหน้าที่ ลดการใช้เอกสาร รวมถึงลดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร ทำให้สามารถลดอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมลงได้ ทำให้การขอใบอนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในบางประเทศจะมีอัตราค่าธรรมเนียมต่ำกว่าการมาดำเนินการเองที่หน่วยงาน เช่น การจดทะเบียนสิทธิของรัฐบาลแคลิฟอร์เนีย หรือการยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แต่ให้นำไปรวมกับการจัดเก็บภาษี เพื่อลดความซ้ำซ้อน เช่น การขอใบอนุญาตนำยาสูบและผลิตภัณฑ์จากยาสูบเข้ามาในประเทศออสเตรเลีย

๒.๒ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมของประเทศไทย

๒.๒.๑ การนำส่งรายได้แผ่นดิน (ค่าภาษีลักษณะอนุญาต) ของประเทศไทย

จากข้อมูลรายงานผลการนำส่งรายได้แผ่นดิน (ค่าภาษีลักษณะอนุญาต) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ พบว่ารายการนำส่งรายได้แผ่นดินสูงสุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ รายได้ค่าใบอนุญาตวิทยุคมนาคม ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จำนวน ๓๒,๗๓๖,๖๐๐,๖๐๗ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘๕ ของรายได้ที่นำส่งทั้งหมด รองลงมา คือ ค่าใบอนุญาตต่างด้าว ค่าใบอนุญาตอื่นด้านสรรพสามิต ค่าใบอนุญาตอื่นด้านมหาดไทย และค่าใบอนุญาตสาธารณสุข ตามลำดับ

๒.๒.๒ การศึกษาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคู่มือสำหรับประชาชนที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ศูนย์รวมข้อมูลเพื่อติดต่อราชการ (www.info.go.th) พบว่าส่วนราชการที่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราค่าธรรมเนียม ไม่เกิน ๑๐๐ บาท มีจำนวน ๔๑ หน่วยงาน ๔๖๖ ใบอนุญาต โดยมีอัตราจัดเก็บน้อยที่สุด คือ ๐.๒๕ บาท (จำนวน ๕ ใบอนุญาต) รองลงมา คือ อัตรา ๐.๕๐ บาท (จำนวน ๔ ใบอนุญาต) อัตรา ๑ - ๕ บาท (จำนวน ๙๖ ใบอนุญาต) อัตรา ๑๐ - ๕๐ บาท (จำนวน ๑๐๙ ใบอนุญาต) และอัตรา ๖๐ - ๑๐๐ บาท (จำนวน ๑๒๓ ใบอนุญาต)

๓. การวิเคราะห์กฎหมายที่ระบุอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ที่มีอัตราน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑๐๐ บาท

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้สำรวจข้อมูลส่วนราชการที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ที่มีอัตราน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑๐๐ บาท ซึ่งปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ www.info.go.th พบว่ากฎหมายที่ระบุอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมส่วนใหญ่เป็นกฎหมายระดับกฎกระทรวง มีจำนวน ๓๖๓ ใบอนุญาต รองลงมา ได้แก่ ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงาน จำนวน ๕๘ ใบอนุญาต พระราชบัญญัติ จำนวน ๓๗ ใบอนุญาต และอื่น ๆ จำนวน ๘ ใบอนุญาต ทั้งนี้จากการศึกษากฎหมายดังกล่าว พบว่ากฎหมายบางฉบับถูกบัญญัติใช้อย่างยาวนาน เช่น

๑) การขอใช้พื้นที่ของส่วนราชการหรือองค์การของรัฐภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ในข้อ ๒ (๗) (ณ) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดสร้างสวนรุกขชาติ วนอุทยาน อุทยาน อัตราไร่ละ ๑๐ บาท

๒) การขอใบเบิกทางนำไม้และของป่าเคลื่อนที่ (ประเภท ๒) ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียม ในข้อ ๒ (๒๖) (ค) กำหนดค่าธรรมเนียมใบเบิกทางของป่า ฉบับละ ๕ บาท

๓) การขอเปลี่ยนผู้ควบคุมเรือ หรือผู้ควบคุมเครื่องจักรที่มีได้จดทะเบียนเรือไทย ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๑๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๔๑ ในข้อ ๒ (๔) กำหนดให้เจ้าท่าเรียกค่าธรรมเนียม สำหรับการเปลี่ยนผู้ควบคุมเรือ หรือผู้ควบคุมเครื่องจักรที่มีได้จดทะเบียนเรือไทย (ก) สำหรับเรือที่ต่ำกว่า ๑๐ ตันกรอส ครั้งละ ๕ บาท (ข) สำหรับเรือตั้งแต่ ๑๐ ตันกรอส ขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๐๐ ตันกรอส ครั้งละ ๒๐ บาท และ (ค) สำหรับเรือเกินกว่า ๑๐๐ ตันกรอสขึ้นไป ครั้งละ ๑๐๐ บาท

๔) ใบอนุญาตให้เคลื่อนย้ายเรือบรรทุกสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ในข้อ ๒ (๑๔) กำหนดให้เจ้าท่าเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตที่ต้องออกเป็นหนังสือ สำหรับใบอนุญาตให้เคลื่อนย้ายเรือบรรทุกสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ฉบับละ ๑๐๐ บาท

๕) ใบแทนท่าไม้หรือเก็บหาของป่า (เขตป่าสงวนแห่งชาติ) ซึ่งถูกระบุอยู่ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ในข้อ ๒ (๑๖) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบแทนใบอนุญาต ฉบับละ ๑๐ บาท เว้นแต่ใบอนุญาตใดมีค่าธรรมเนียมต่ำกว่า ๑๐ บาท ให้คิดเท่าค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนั้น ซึ่งใบอนุญาตท่าไม้เพื่อการค้า มีอัตราค่าธรรมเนียมฉบับละ ๒๐ บาท และใบอนุญาตเก็บหาของป่าหวงห้าม มีอัตราค่าธรรมเนียมฉบับละ ๑๐ บาท เป็นต้น

ดังนั้น อัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ได้กำหนดไว้แต่เดิมนั้น อาจไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการกิจของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน

๔. การพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

อ.ก.พ.ร.ฯ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ที่ไม่จำเป็นแล้ว มีมติเห็นชอบ และให้นำเรื่องนี้เสนอคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนฯ ควรเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้ ๑) รายได้จากการจัดเก็บ ๒) ประเภทของใบอนุญาต ๓) กฎหมายที่ระบุการจัดเก็บค่าธรรมเนียม และ ๔) ต้นทุนในการดำเนินการ

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาแนวทางดังกล่าว และเห็นควรให้เพิ่มเติมข้อมูลความคิดเห็นจากส่วนราชการเกี่ยวกับแนวทางการยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ไม่จำเป็น และให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๔.๑ การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดให้มีการประชุมรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการยกเลิกค่าธรรมเนียมฯ ซึ่งหลังจากที่ได้มีการรับฟังความเห็น พบว่าหลายหน่วยงานเห็นด้วยต่อหลักเกณฑ์แนวทางทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ณ ปัจจุบัน แต่ยังไม่เห็นควรยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในบางกระบวนการ และได้เสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

๑) ค่าธรรมเนียมประเภทค่าค่าขอ และ/หรือค่าใบแทน สามารถพิจารณาดำเนินการยกเลิกได้ เนื่องจากมีอัตราในการจัดเก็บต่ำ ซึ่งไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินงานของภาครัฐ

๒) ค่าธรรมเนียมบางประเภทที่เป็นค่าบริการ ยังมีความจำเป็นในการจัดเก็บ เช่น ค่าการทดสอบต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ เนื่องจากมีต้นทุนของสารเคมี และเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบวิเคราะห์ เป็นต้น

๓) ลักษณะใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย เชื้อโรค ศิลปกรรม โบราณวัตถุ ไม่ควรยกเลิก เนื่องจากเป็น การแสดงหลักฐานในการตรวจสอบ หรือมีผลกระทบในวงกว้าง

๔) ลักษณะใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ หน่วยงานเห็นว่าไม่ควรยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียม เนื่องจาก เป็นการแสดงหลักฐานในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากล และความน่าเชื่อถือ

๕) กฎหมายที่กำหนดให้มีการระบุค่าธรรมเนียมบางส่วนถูกบัญญัติไว้นานแล้ว ทำให้อัตราที่เรียกเก็บ อาจไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับต้นทุนในปัจจุบัน ดังนั้น อาจต้องทบทวนความเหมาะสมของอัตราค่าธรรมเนียม

๖) การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถช่วยให้งานบริการสะดวกรวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ ควรพิจารณาอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมหลังนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยคำนึงถึงต้นทุนและงบประมาณสำหรับการดูแลระบบในระยะยาว

๗) รายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบางกระบวนการเป็นรายได้นอกงบประมาณที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนอื่น เช่น การสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่น กองทุนสนับสนุนโบราณวัตถุ หรือกองทุนสนับสนุนเกษตรกร เป็นต้น ทำให้หน่วยงานยังคงมีความจำเป็นต้องจัดเก็บต่อไป

๘) หน่วยงานเสนอให้มีการทบทวนความคุ้มค่า เช่น ด้านอัตราค่าสิ่ง ด้านเอกสาร เป็นต้น ที่ทำให้ทราบต้นทุนที่แท้จริง เพื่อให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งประเภทของการต่ออายุใบอนุญาต ให้พิจารณาความจำเป็นว่ายังคงต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือไม่

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุมเห็นควรให้เสนอแนวทางเพื่อให้หน่วยงานดำเนินการทบทวนการพิจารณาภายใน ๖ เดือน (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

๕. ข้อเสนอพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

๕.๑ เกณฑ์การพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑) กรณีค่าธรรมเนียมใบคำขอ และใบแทน

โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการ ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกการจัดเก็บดังกล่าว เนื่องจากไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการของภาครัฐ

๒) กรณีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

ให้พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ ตามเงื่อนไข ดังนี้

๒.๑) ต้นทุนในการดำเนินการ

โดยพิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับการดำเนินการของภาครัฐ และภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ทั้งนี้ ให้ประเมินความคุ้มค่าในการให้บริการของภาครัฐ ณ ปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านอัตราค่าสิ่งของเจ้าหน้าที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่น ๆ หากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนในการดำเนินการ ให้หน่วยงานพิจารณายกเลิกใบอนุญาต และ/หรือทบทวนขั้นตอนการให้บริการ และอาจต้องประเมินเปรียบเทียบกับภาระที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่มารับบริการร่วมด้วย

๒.๒) ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

โดยพิจารณาความเหมาะสมของอัตราจัดเก็บที่ถูกระบุอยู่ในกฎหมาย เพื่อให้คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ณ ปัจจุบัน ซึ่งควรพิจารณาทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมทุก ๆ ๕ ปี ตามมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หากหน่วยงานเห็นควรยกเลิกการจัดเก็บ และ/หรือปรับอัตราค่าธรรมเนียม ให้หน่วยงานพิจารณาดำเนินการในค่าธรรมเนียมที่ถูกระบุในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของหน่วยงานก่อน เนื่องจากสามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยง่าย ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรับอัตราค่าธรรมเนียมที่สูงขึ้นนั้น จะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระต่อประชาชน รวมถึงหน่วยงานต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดีขึ้น

๒.๓) ประเภทของใบอนุญาต

โดยพิจารณาใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต/การรับรอง การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง และการตรวจสอบ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมใบอนุญาตด้านจริยธรรม เช่น การขออนุญาตฆ่าสัตว์ การขออนุญาตสุรายาสูบ และการพนัน เป็นต้น เนื่องจากใบอนุญาตดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงรวมถึงใบอนุญาตด้านวัตถุอันตราย เชื้อโรค โบราณวัตถุและศิลปกรรม เนื่องจากต้องใช้เป็นหลักฐานยืนยันทางกฎหมาย และอาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ

๒.๔) ช่องทางการให้บริการ หากส่วนราชการมีการดำเนินการออกใบอนุญาตฯ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หรือมีแผนการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้พิจารณาแนวทางการจัดแจ้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้ เนื่องจากการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดต้นทุนในการดำเนินการ รวมถึงการดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยสร้างความโปร่งใส ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแลตรวจสอบข้อมูล (Tracking) ได้ทันที และยังเป็นกรอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการขอรับบริการ

๕.๒ แผนการดำเนินการ

ให้ส่วนราชการที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการเสนอผลการดำเนินการต่อ ก.พ.ร. ภายใน ๖ เดือน (มีนาคม ๒๕๖๓) และให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการค่าใช้จ่ายภาคธุรกิจและประชาชน

๖. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

โดยที่การพิจารณาแนวทางการทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ที่ ก.พ.ร. เสนอเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

๗. รายละเอียดที่ประสงค์จะให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ความเห็นชอบหรือมีมติ

เห็นชอบแนวทางการพิจารณาทบทวนการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต อนุญาต ของทางราชการตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

คำชี้แจงเรื่องที่เสนอคณะรัฐมนตรี

เรื่อง.....

ชื่อเรื่อง แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ

โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

๑. สรุปความเป็นมาของเรื่องที่เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการส่งเสริมการยกระดับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและการประกอบธุรกิจ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้พิจารณาแนวทางการทบทวนการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ โดยมีมติ ดังนี้ ๑) เห็นควรพิจารณาจัดเก็บค่าธรรมเนียมมา เพาที่จำเป็น เนื่องจากอาจเป็นการสร้างภาระให้กับภาครัฐและประชาชน ๒) เห็นควรพิจารณาดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีการกำหนดให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ประกาศไว้ในกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งก่อน ๓) พิจารณาถึงความคุ้มค่าและการสูญเสียรายได้ของรัฐให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นว่าการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเหล่านั้นเป็นภาระทั้งต่อภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งนี้ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของทางราชการ ตามมติของ อ.ก.พ.ร. ดังกล่าวข้างต้น

๒. ข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดทำข้อเสนอพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. เกณฑ์การพิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๑.๑ กรณีค่าธรรมเนียมใบคำขอและใบแทน พิจารณาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับต้นทุน หากรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าต้นทุนการดำเนินงาน ให้ยกเลิกการจัดเก็บดังกล่าว

๑.๒ กรณีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมมา ตามเงื่อนไข ดังนี้

๑) ต้นทุนในการดำเนินการ พิจารณารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเทียบกับการดำเนินการของภาครัฐ และภารกิจที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ทั้งนี้ ให้ประเมินความคุ้มค่าในการให้บริการภาครัฐ ณ ปัจจุบัน

๒) ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม พิจารณาความเหมาะสมของการจัดเก็บที่ถูกระบุอยู่ในกฎหมาย เพื่อให้คุ้มค่าต่อการดำเนินการ ณ ปัจจุบัน ซึ่งควรพิจารณาทบทวนทุก ๕ ปี ตามมาตรา ๖ ของ พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓) ประเภทของใบอนุญาต พิจารณาใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต/การรับรอง การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง การตรวจสอบ ทั้งนี้ ไม่ครอบคลุมใบอนุญาตด้านจริยธรรม เช่น การขออนุญาตฆ่าสัตว์ การขออนุญาตสุรา ยาสูบ และการพนัน เป็นต้น

๔) ช่องทางการให้บริการ หากส่วนราชการมีการออกใบอนุญาตฯ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หรือมีแผนการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้พิจารณาแนวทางการจัดตั้งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจยกเลิกการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้

/๒.แผนการ ...

๒. แผนการดำเนินการ

ให้ส่วนราชการที่มีอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ พิจารณาทบทวนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการเสนอผลการดำเนินการ ต่อสำนักงาน ก.พ.ร. ภายใน ๖ เดือน (มีนาคม ๒๕๖๓) และให้สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ครม.เพื่อมีมติให้ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายภาคธุรกิจและประชาชน

๓. ความเห็นของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า แนวทางการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียม ในการอนุมัติ อนุญาต ของทางราชการ และแผนการดำเนินการที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ เป็นแนวทางที่ส่วน ราชการสามารถทบทวนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับวิธีการ รูปแบบการให้บริการในปัจจุบัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตของประชาชน ลดภาระให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ลดขั้นตอน ระยะเวลาการดำเนินงานของประชาชน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในการดำเนินงานของภาครัฐอย่าง โปร่งใส การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการให้บริการรวมทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกต่อประชาชน ในการติดต่อกับภาครัฐ จึงเห็นชอบในหลักการตามแนวทางที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอในขั้นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เห็นว่า การจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตด้านความมั่นคง หรือที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน สภาพแวดล้อม ตลอดจน การควบคุมมาตรฐานต่าง ๆ ไม่ควรยกเลิก เนื่องจากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเหล่านั้น เป็นหลักฐานที่ แสดงถึงการควบคุมมาตรฐานและการตรวจสอบในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือสังคมในวงกว้าง

จึงเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
